Projekt podstawy programowej dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół specjalnych przysposabiających do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi

Ogólne cele kształcenia i wychowania

Kształcenie w szkole specjalnej przysposabiającej do pracy stanowi kontynuację kształcenia ogólnego uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizowanego w szkole podstawowej. Zachowując cele tego kształcenia, rozwija je i pogłębia w sposób dostosowany do wieku oraz indywidualnych potrzeb i możliwości ucznia. Wspiera budowanie sprawczości ucznia przez rozwijanie kompetencji niezbędnych do samostanowienia, możliwie niezależnego życia oraz aktywnego i odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu społecznym, w tym zawodowym.

Edukacja ma przygotować ucznia do pełnienia ról w życiu osobistym i społecznym, w tym zawodowym na miarę jego indywidualnych potrzeb i możliwości, wzmacniając przekonanie o własnej skuteczności, prawie do autonomii oraz pracy jako jednym z podstawowych praw człowieka. Szkoła przygotowuje ucznia do podejmowania aktywności zawodowej na otwartym lub chronionym rynku pracy, w tym również w modelu zatrudnienia wspomaganego, odpowiednio do jego możliwości, preferencji i potrzeb wsparcia.

Celem kształcenia ogólnego w szkole specjalnej przysposabiającej do pracy jest:

1) rozwijanie kompetencji fundamentalnych – językowych, matematycznych, cyfrowych i ruchowych – niezbędnych do funkcjonowania w życiu osobistym, społecznym i zawodowym;

2) budowanie wiedzy umożliwiającej samodzielne funkcjonowanie, w tym pracę, zarządzanie własnymi zasobami oraz dbanie o dobrostan;

3) rozwijanie kompetencji przekrojowych - poznawczych, społecznych i osobistych, które pozwalają niezależnie i odpowiedzialnie funkcjonować w zmieniającym się świecie;

4) wzmacnianie sprawczości w realizacji zamierzonych celów, w tym w procesie uczenia się i rozwoju oraz braniu odpowiedzialności za własne działania i ich wpływ na siebie i innych;

5) przygotowanie do przejścia na rynek pracy i aktywności zawodowej, w tym w ramach zatrudnienia wspomaganego lub w warsztatach terapii zajęciowej, środowiskowych domach samopomocy oraz innych formach dziennego wsparcia dla osób dorosłych;

6) przygotowanie do dokonywania odpowiedzialnych wyborów etycznych w odwołaniu do wartości.

Elementy profilu absolwenta i absolwentki w podstawie

Działalność dydaktyczna i wychowawcza szkoły opiera się na następujących wartościach: wolność, odpowiedzialność, wspólnota, szacunek, godność, prawda, dobro, piękno, sprawiedliwość i solidarność.

W procesie uczenia się uczeń buduje i rozwija kompetencje fundamentalne, wiedzę, kompetencje przekrojowe oraz sprawczość. Rozwijanie kompetencji fundamentalnych, wiedzy, kompetencji przekrojowych i sprawczości uczniów jest wspólnym zadaniem wszystkich nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem. To proces ciągły, realizowany na wszystkich zajęciach edukacyjnych w szkole oraz w ramach działalności wychowawczej szkoły.

I. Kompetencje fundamentalne

Kompetencje fundamentalne stanowią podstawę procesu edukacji. Ich opanowanie i doskonalenie stanowi warunek konieczny funkcjonowania w sytuacjach życiowych oraz dalszego uczenia się.

Do kompetencji fundamentalnych należą:

1) kompetencje językowe, tj. zdolność skutecznego porozumiewania się w mowie i piśmie, a także z wykorzystaniem komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC) oraz w polskim języku migowym (PJM); kompetencje te obejmują umiejętność rozumienia wypowiedzi ustnej i słuchanego lub czytanego prostego tekstu literackiego oraz nieliterackiego, analizowania i przetwarzania informacji, formułowania własnej wypowiedzi w sposób zrozumiały dla odbiorcy oraz dostosowany do sytuacji;

2) kompetencje matematyczne, tj. zdolność do rozumowania matematycznego, utrwalania i wykorzystania pojęć oraz narzędzi matematycznych w sytuacjach praktycznych; kompetencje te obejmują rozwijanie i utrwalanie pojęć matematycznych stosowanych w codziennym życiu, nabywanie i doskonalenie umiejętności związanych z liczeniem, dokonywanie pomiarów i obliczeń, stosowanie matematyki w różnych sytuacjach życiowych;

3) kompetencje cyfrowe, tj. zdolność celowego, skutecznego, krytycznego i odpowiedzialnego korzystania z technologii cyfrowych w uczeniu się i sprawnym funkcjonowaniu w społeczeństwie, w tym pozyskiwania i analizowania informacji w środowisku cyfrowym;

4) kompetencje ruchowe, tj. zdolność do świadomego wykorzystywania i rozwijania własnego potencjału ruchowego jako podstawy aktywnego oraz zdrowego stylu życia; kompetencje te obejmują umiejętność planowania i podejmowania aktywności fizycznej oraz kształtowanie zdrowych nawyków w codziennym życiu.

II. Kompetencje przekrojowe

Kompetencje przekrojowe to zdolności do działania w różnych sytuacjach w szkole i poza nią z wykorzystaniem wiedzy, umiejętności oraz postaw rozwijanych w szkole.

Do kompetencji przekrojowych należą:

1) kompetencje poznawcze, w tym:

   a) rozwiązywanie problemów, tj. zdolność poszukiwania i realizacji pomysłów, które umożliwiają osiągnięcie zamierzonego celu, w tym przez zastosowanie działań wykraczających poza rutynę; kompetencja ta obejmuje analizę

problemu, identyfikowanie rozwiązań i ich ocenę oraz zastosowanie wybranego rozwiązania i reagowanie na zmiany;

b) krytyczne myślenie, tj. zdolność oceny informacji w celu wyciągania racjonalnych wniosków, unikania błędów poznawczych, w tym stereotypów, manipulacji i uprzedzeń; kompetencja ta obejmuje gromadzenie, analizę oraz syntezę informacji, wnioskowanie i wykorzystywanie informacji oraz rozpoznawanie manipulacji;

c) kreatywne myślenie, tj. zdolność tworzenia nieszablonowych i wartościowych pomysłów; kompetencja ta obejmuje rozwijanie własnej ciekawości, kreowanie pomysłów i ich udoskonalanie oraz wytrwałość twórczą.

2) kompetencje społeczne, w tym:

a) współpracę, tj. zdolność do działania w grupie, która opiera się na wzajemnym szacunku, konstruktywnym podziale ról i wspólnym osiąganiu celów; kompetencja ta obejmuje budowanie relacji wokół celów, efektywną komunikację, przyjmowanie roli dostosowanej do sytuacji, wspólne podejmowanie decyzji oraz harmonizowanie współpracy;

b) dbanie o innych, tj. zdolność do empatycznego dostrzegania, nazywania i wspierania realizacji potrzeb innych osób i zbiorowości; kompetencja ta obejmuje rozpoznawanie i nazywanie potrzeb innych osób, reagowanie na nie w sposób otwarty i życzliwy, budowanie relacji i dbanie o nie, podejmowanie działań na rzecz dobra wspólnego oraz dbanie o otoczenie.

3) kompetencje osobiste, w tym:

a) kierowanie sobą, tj. zdolność mówienia we własnym imieniu o swoich sprawach samodzielnie lub z zastosowaniem komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC), świadomego podejmowania działań mających na celu samodoskonalenie, realizację aspiracji, systematyczne poszerzanie wiedzy i umiejętności; kompetencja ta obejmuje rozwój oraz uczenie się, rozwijanie samodzielności i wytrwałości, podejmowanie autorefleksji oraz wyciąganie wniosków i wzmacnianie własnej motywacji;

b) dbanie o siebie, tj. zdolność rozpoznawania, wyrażania i zaspokajania własnych potrzeb fizycznych, emocjonalnych i psychicznych, z poszanowaniem woli i perspektyw innych; kompetencja ta obejmuje troskę o zdrowie i dobre samopoczucie, rozpoznawanie, nazywanie i wyrażanie emocji, radzenie sobie ze stresem oraz wyznaczanie bezpiecznych granic w relacjach z innymi.

Kształtowanie kompetencji przekrojowych jest uwzględniane przez nauczycieli i specjalistów w planowaniu wszystkich zajęć realizowanych z uczniami oraz przez szkołę w tworzeniu i realizacji programu wychowawczo-profilaktycznego.

III. Sprawczość

Sprawczość to podejmowanie autonomicznych działań mających pozytywny wpływ na osobę, która je podejmuje, i inne osoby (otoczenie) oraz branie za te działania odpowiedzialności. Sprawczość jest warunkiem przejścia od zdolności do faktycznej aktywności przez autonomiczne formułowanie celów i podejmowanie działań konstruktywnie wpływających na jednostkę i jej otoczenie. Sprawczość obejmuje także aktywność ucznia w procesie uczenia się dostosowaną do jego indywidualnych możliwości.

W szkole specjalnej przysposabiającej do pracy sprawczość oznacza podejmowanie działań w sposób coraz bardziej świadomy, we współpracy z innymi oraz samodzielnie. Uczniowie uczą się brania odpowiedzialności za wpływ tych działań na siebie, innych ludzi oraz wspólnoty, w których funkcjonują. Sprawczość w szkole specjalnej przysposabiającej do pracy obejmuje umiejętność formułowania i wytrwałej realizacji celów osobistych, w tym zawodowych i edukacyjnych oraz podejmowania refleksji nad swoim działaniem.

Ze sprawczością silnie powiązane jest:

1) poczucie przynależności do wspólnoty, czyli przekonanie jednostki, że jest częścią grupy, która ją akceptuje, potrzebuje jej i docenia ją oraz do której ta osoba może wnieść twórczy wkład;

2) nastawienie na rozwój, czyli przekonanie, że zdolności podlegają zmianom i mogą się rozwijać dzięki zaangażowaniu, wysiłkowi i wytrwałości;

3) przekonanie o własnej skuteczności, czyli przekonanie o swojej zdolności do wykonywania określonych zadań i osiągania celów, także w niekorzystnych okolicznościach;

4) samoregulacja, czyli zdolność przekładania myśli na działania zmierzające do realizacji określonych celów i świadomego kierowania swoją aktywnością.

Tworzenie warunków do wzmacniania sprawczości uczniów jest wspólnym zadaniem wszystkich nauczycieli. To proces ciągły, realizowany przez cały okres nauki w szkole, na wszystkich zajęciach edukacyjnych i międzyprzedmiotowo oraz w działalności wychowawczej.

Uczniowie rozwijają swoją sprawczość w procesie uczenia się przez:

1) planowanie własnego uczenia się, wyznaczanie celów osobistych, w tym edukacyjnych i zawodowych, oraz podejmowanie decyzji dotyczących sposobów ich realizacji;

2) wykorzystywanie wiedzy i umiejętności zdobywanych w szkole do rozwiązywania problemów życia codziennego, w tym zawodowego oraz podejmowania działań w różnych sytuacjach społecznych;

3) realizowanie zadań indywidualnych lub zespołowych wymagających planowania, działania i brania odpowiedzialności za ich efekty;

4) dzielenie się wiedzą i doświadczeniem oraz angażowanie się w uczenie się we współpracy z innymi;

5) podejmowanie i realizację indywidualnych lub zespołowych projektów edukacyjnych, w tym społecznych i zawodowych;

6) dokonywanie samooceny, korzystanie z informacji zwrotnej oraz wykorzystywanie jej do planowania dalszego rozwoju;

7) rozwijanie własnej wiedzy i umiejętności w obszarach zgodnych z własnymi zainteresowaniami i planami na przyszłość;

8) rozwijanie zainteresowań oraz podejmowanie inicjatyw sprzyjających własnemu rozwojowi osobistemu, społecznemu i zawodowemu; prezentowanie efektów własnej pracy, uzasadnianie własnych stanowisk oraz udział w dyskusjach.

Rozwijanie sprawczości uczniów w obszarze działalności wychowawczej odbywa się w szczególności przez umożliwianie uczniom:

1) pracy z indywidualnymi celami rozwojowymi oraz refleksji nad własnym rozwojem;
2) aktywności w zakresie samorządności;
3) angażowania się w wolontariat oraz inne działania na rzecz dobra wspólnego i środowiska lokalnego;
4) rozwijania własnych pasji i zainteresowań pozaszkolnych;
5) dostrzegania i rozwiązywania (samodzielnego lub wspólnego z innymi) problemów w szkole i poza szkołą;
6) uczestnictwa w procesach konsultacyjnych lub podejmowaniu decyzji dotyczących klasy lub szkoły.

Szczególnym środowiskiem rozwoju sprawczości uczniów szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy są zajęcia praktyczne oraz kontakt z rzeczywistym środowiskiem pracy. Uczniowie uczą się w nich organizowania własnej pracy i odpowiedzialności za wykonywane zadania, współpracy z innymi oraz podejmowania decyzji w sytuacjach wymagających samodzielności i inicjatywy.

Zadania szkoły

Realizacja zadań edukacyjnych i wychowawczych jest oparta na głębokim zrozumieniu funkcjonowania ucznia w trzech powiązanych wymiarach: biologicznym, psychologicznym i społecznym. W tym celu szkoła stosuje wielospecjalistyczną ocenę poziomu funkcjonowania ucznia (WOPFU). Ocena ta stanowi punkt wyjścia do opracowania indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego (IPET), który obejmuje działania wspierające rozwój ucznia w sferach: poznawczej, społecznej, emocjonalnej, komunikacyjnej, ruchowej oraz zawodowej.

Szkoła realizuje swoje zadania przez:

1) tworzenie warunków niezbędnych do zapewnienia uczniowi poczucia bezpieczeństwa, komfortu psychicznego oraz wzmocnienia poczucia własnej

wartości, akceptacji i samoakceptacji w procesie integracji ze środowiskiem, jednocześnie wspierających aktywne uczestnictwo w życiu szkolnym i pozaszkolnym;

2) zapewnienie uczniowi udziału w niezbędnych zajęciach rewalidacyjnych, wynikających z jego indywidualnych potrzeb oraz realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, z uwzględnieniem możliwości łączenia uczniów w grupy o zbliżonych możliwościach i potrzebach rozwojowych;

3) poszerzenie wiedzy uczniów o rozwoju człowieka, w tym zagadnień dotyczących seksualności oraz przygotowania do pełnienia ról w dorosłości;

4) włączenie uczniów w życie społeczności lokalnej poprzez rozwijanie świadomości własnych praw, samostanowienia, samorzecznictwa oraz wspieranego podejmowania decyzji, a także kontynuowanie działań, których celem jest przygotowanie ich do niezależnego, świadomego, skutecznego i satysfakcjonującego uczestnictwa w życiu rodzinnym, zawodowym i obywatelskim na miarę możliwości każdego ucznia;

5) zapewnienie równych szans edukacyjnych wszystkim uczniom przez identyfikowanie i usuwanie barier w procesie kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualizacji, obejmującej dobór treści nauczania – wymagań szczegółowych oraz poziomu wsparcia, odpowiednich do potrzeb i możliwości każdego ucznia;

6) zapewnienie warunków do realizacji zajęć przysposobienia do pracy; wspieranie przechodzenia z roli ucznia do roli aktywnego członka społeczności lokalnej, w tym pracownika na otwartym lub chronionym rynku pracy; organizowanie wizyt studyjnych w zakładach pracy i w dziennych placówkach aktywności dla osób dorosłych, w tym warsztatach terapii zajęciowej, środowiskowych domach samopomocy oraz innych formach dziennego wsparcia dla osób dorosłych;

7) przygotowywanie uczniów do samodzielnego lub grupowego mieszkania, w tym w mieszkalnictwie wspomaganym i treningowym;

8) podejmowanie współpracy z rodzicami i opiekunami uczniów oraz z instytucjami i organizacjami działającymi w środowisku lokalnym na rzecz wspierania rozwoju i zainteresowań uczniów oraz aktywizacji zawodowej.

Podczas zajęć o charakterze wychowawczym uczeń formułuje ważne dla siebie cele, związane z rozwojem kompetencji fundamentalnych, przekrojowych i sprawczością oraz rozwojem zawodowym. Nauczyciel pomaga uczniowi w ich określeniu i zaplanowaniu realizacji w czasie zajęć oraz poza nimi. Proces ten wymaga współpracy ze środowiskiem domowym i lokalnym. Szkoła stopniowo przygotowuje uczniów do możliwie niezależnego kierowania własnym życiem i przyjmowania za nie odpowiedzialności. W czasie zajęć o charakterze wychowawczym nauczyciel uwzględnia następujące zagadnienia:

1. Kształtowanie samoświadomości, w tym rozpoznawanie własnych potrzeb, możliwości, mocnych stron, trudności, emocji, preferencji i zainteresowań oraz dokonywanie świadomych wyborów.
2. Przygotowanie do planowania własnego rozwoju i aktywności zawodowej oraz rozwijania umiejętności potrzebnych w dorosłym życiu.
3. Rozwijanie kompetencji osobistych, w szczególności samodzielności, samoorganizacji, samoregulacji, dbania o siebie i kierowania własnym zachowaniem, w tym budowanie własnego światopoglądu, wewnętrznego systemu wartości i sądów etycznych.
4. Rozwijanie kompetencji społecznych, w szczególności nawiązywania i podtrzymywania relacji, współpracy, komunikowania swoich potrzeb oraz uwzględniania potrzeb innych osób.
5. Kształtowanie odpowiedzialności za siebie i swoje działania, a także za grupę, klasę, szkołę i najbliższe otoczenie.
6. Rozwijanie umiejętności rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie w sytuacjach trudnych oraz zapobiegania zachowaniom prowadzącym do konfliktów.
7. Kształtowanie postawy szacunku wobec innych osób i różnorodności, w tym przygotowanie do funkcjonowania w rodzinie, społeczności lokalnej i środowisku pracy.
8. Przygotowanie do pełnienia ról społecznych, w tym rodzinnych i zawodowych, z uwzględnieniem zasad współpracy, odpowiedzialności i samodzielności.

9. Kształtowanie postaw związanych z odpowiedzialnym wykonywaniem pracy, w szczególności punktualności, systematyczności, dokładności, przestrzegania ustalonych zasad i wywiązywania się z powierzonych obowiązków.
10. Rozwijanie umiejętności funkcjonowania w środowisku pracy, w tym właściwego komunikowania się, reagowania na polecenia i informacje zwrotne oraz przestrzegania zasad bezpieczeństwa.
11. Bezpieczne zachowanie się w sytuacjach zagrożenia występujących w czasie pokoju i wojny, rozwijanie umiejętności reagowania w sytuacjach kryzysowych.
12. Kształtowanie umiejętności korzystania z informacji i technologii cyfrowych w sposób bezpieczny, odpowiedzialny i dostosowany do potrzeb uczniów, rozpoznawanie zachowań ryzykownych i sytuacji zagrażających bezpieczeństwu.
13. Kształtowanie umiejętności dbania o własne zdrowie, dobrostan i bezpieczeństwo, w tym rozpoznawania sytuacji wymagających pomocy oraz korzystania ze wsparcia innych osób.
14. Rozwijanie sprawczości i samodzielności, w tym podejmowania decyzji, planowania działań, przewidywania ich konsekwencji oraz korzystania z własnych doświadczeń.
15. Postrzeganie swojego rozwoju jako procesu trwającego przez całe życie.

Wychowanie do wartości w szkole specjalnej przysposabiającej do pracy odbywa się poprzez codzienne doświadczenia uczniów podczas zajęć edukacyjnych i praktycznych, zajęć rewalidacyjnych, praktyk wspomaganych, przerw, zajęć dodatkowych, wycieczek, uroczystości i wydarzeń szkolnych oraz w kontaktach z nauczycielami, specjalistami, pracownikami szkoły i innymi osobami. Uczniowie poznają i utrwalają wartości ważne w życiu osobistym i społecznym, w tym zawodowym, dokonują wyborów oraz zachowują się zgodnie z przyjętymi zasadami.

Wychowanie do wartości wymaga w szczególności:

1. odwoływania się do wartości w treściach realizowanych podczas zajęć oraz w codziennych doświadczeniach uczniów;
2. stosowania metod i form pracy dostosowanych do możliwości, potrzeb i sposobu funkcjonowania uczniów;

3. tworzenia sytuacji, w których uczniowie mogą doświadczać podmiotowości, autonomii, szacunku, równego traktowania i włączenia w życie społeczności;
4. umożliwienia uczniom wyrażania własnych potrzeb, opinii i wyborów oraz współdecydowania o sprawach dotyczących ich codziennego funkcjonowania;
5. kształtowania umiejętności prowadzenia dialogu, respektowania odmiennych poglądów, zasad współżycia społecznego oraz szacunku dla różnorodności kulturowej i światopoglądowej.

Wychowanie w szkole uwzględnia podmiotowość każdego ucznia, jego indywidualne możliwości, potrzeby, zainteresowania oraz dobrostan. Działania wychowawcze wzmacniają sprawczość uczniów, przygotowując ich do możliwie samodzielnego funkcjonowania w życiu osobistym, społecznym i zawodowym. Uczniowie są zachęcani do podejmowania decyzji, dokonywania wyborów, wyrażania własnego zdania oraz przyjmowania odpowiedzialności adekwatnej do swoich możliwości.

Najważniejsze sposoby rozwijania sprawczości uczniów to:

1. Rozwijanie samodzielności i samoregulacji poprzez indywidualizację pracy, uczenie wykonywania czynności dnia codziennego, organizowania własnej aktywności, korzystania ze wsparcia oraz dokonywania wyborów. Szkoła stwarza uczniom możliwość uczenia się poprzez działanie, doświadczenie i praktyczne wykonywanie zadań.
2. Wzmacnianie poczucia własnej skuteczności poprzez powierzanie uczniom zadań dostosowanych do ich możliwości, wspieranie ich w wyznaczaniu prostych i osiągalnych celów, docenianie wysiłku i postępów oraz umożliwianie doświadczania sukcesu. Uczniowie uczą się, że ich działania mają znaczenie i mogą wpływać na ich codzienne życie.
3. Kształtowanie nastawienia na rozwój poprzez tworzenie atmosfery, w której popełnianie błędów jest naturalnym elementem uczenia się. Uczniowie są zachęcani do podejmowania prób, powtarzania czynności, poszukiwania innych sposobów rozwiązania problemu oraz korzystania z pomocy nauczyciela i innych osób.
4. Rozwijanie poczucia przynależności do wspólnoty poprzez budowanie pozytywnych relacji w klasie i szkole, wspólne działania, pielęgnowanie szkolnych tradycji

i zwyczajów, udział w uroczystościach i wydarzeniach oraz docenianie indywidualności każdego ucznia.

Działania wychowawcze mają istotne znaczenie dla rozwijania kompetencji społecznych i przygotowania uczniów do pełnienia różnych ról w życiu dorosłym. Służą temu wspólna praca podczas zajęć, zadania praktyczne, projekty edukacyjne, akcje społeczne, wolontariat oraz działania na rzecz innych. Uczniowie, w zakresie dostosowanym do swoich możliwości, uczestniczą w podejmowaniu decyzji dotyczących życia klasy i szkoły oraz współorganizują wydarzenia i aktywności szkolne.

Proces wychowania wspiera również rozwój kompetencji osobistych, w tym umiejętność kierowania własnym zachowaniem, rozpoznawania i wyrażania emocji, dbania o siebie, własne bezpieczeństwo i zdrowie oraz korzystania z pomocy innych osób. Szczególnie ważne jest podmiotowe traktowanie każdego ucznia, uwzględnianie jego potrzeb i możliwości oraz wzmacnianie przekonania, że może mieć wpływ na własne życie i podejmowane działania. Nauczyciele tworzą warunki do rozmowy i refleksji nad osiągnięciami, trudnościami oraz sposobami ich przezwyciężania.

Działalność wychowawcza szkoły obejmuje działania wspierające uczniów zarówno indywidualnie, jak i w grupie, z poszanowaniem ich praw, godności i podmiotowości. W wymiarze indywidualnym nauczyciele, wychowawca i specjaliści wspierają uczniów w rozwijaniu samodzielności, kompetencji osobistych i społecznych oraz w osiąganiu indywidualnych celów. W wymiarze grupowym podejmują działania służące budowaniu więzi, poczucia bezpieczeństwa, wzajemnego szacunku i odpowiedzialności za wspólnotę klasową i szkolną. Istotnym elementem wychowania jest również przygotowanie uczniów do podejmowania aktywności zawodowej, współpracy z innymi, przestrzegania zasad obowiązujących w środowisku pracy oraz możliwie samodzielnego i odpowiedzialnego funkcjonowania w dorosłym życiu.

Istotnym elementem procesu wychowawczego jest monitorowanie postępów uczniów przez wszystkich nauczycieli. Regularne informowanie o postępach oraz docenianie wysiłku uczniów sprzyja ich dalszemu rozwojowi. Monitorowanie postępów ucznia obejmuje także autorefleksję oraz informację zwrotną ze strony nauczycieli i rówieśników. Kluczowe jest wspieranie uczniów w zdobywaniu samodzielności w zakresie wyrażania opinii i zaspokajania własnych potrzeb oraz podejmowania decyzji, w tym wspieranego podejmowania decyzji.

Nauczyciele i wychowawca dostosowują zakres wsparcia i sposób realizacji podejmowanych działań do indywidualnych potrzeb i możliwości każdego ucznia.

Formy zajęć

W szkole specjalnej przysposabiającej do pracy wyodrębnia się:

I. zajęcia edukacyjne:
   1) Porozumiewanie się
   2) Edukacja środowiskowa
   3) Edukacja społeczna
   4) Edukacja osobista i zdrowotna
   5) Edukacja artystyczna
   6) Przysposobienie do pracy
   7) Wychowanie fizyczne
   8) Religia/etyka

II. zajęcia rewalidacyjne,

III. zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Wszystkie działania edukacyjne mają charakter zintegrowany i służą osiąganiu przez ucznia pełni swojego rozwoju, samodzielności oraz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Organizacja zajęć jest dostosowana do indywidualnych potrzeb i możliwości ucznia, a podstawową formą uczenia się jest praktyczne działanie.

Porozumiewanie się obejmuje rozwijanie kompetencji komunikacyjnych w mowie, piśmie oraz z wykorzystaniem AAC lub PJM. Efekty uczenia się w tym zakresie realizowane są podczas wszystkich zajęć.
Edukacja środowiskowa rozwija umiejętności funkcjonowania w środowisku lokalnym, wiedzę przyrodniczą, kompetencje matematyczne, techniczne i cyfrowe oraz umiejętność uczenia się poprzez doświadczenie.
Edukacja społeczna przygotowuje do współżycia z innymi, budowania relacji, współpracy, przestrzegania zasad i uczestnictwa w życiu społecznym, w tym zawodowym.

Edukacja osobista i zdrowotna wspiera rozwój umiejętności samoobsługowych, dbałości o zdrowie fizyczne, psychiczne i seksualne, umiejętności z zakresu pierwszej pomocy, budowania tożsamości, dobrostanu oraz odpowiedzialności za własne działania.

Edukacja artystyczna rozwija kreatywność, ekspresję, wrażliwość estetyczną i uczestnictwo w kulturze.

Przysposobienie do pracy rozwija umiejętności adaptacyjne, osobiste i społeczne, w tym zawodowe, niezbędne w dorosłym życiu. Przygotowuje do podejmowania różnych form aktywności społecznej, w tym zawodowej poprzez praktyczne działanie, poznawanie środowiska pracy, rozwijanie samodzielności, odpowiedzialności oraz umiejętności współpracy, z uwzględnieniem indywidualnych możliwości, zainteresowań, preferencji i potrzeb wsparcia ucznia.

Wychowanie fizyczne kształtuje sprawność ruchową, zdrowe nawyki oraz pozytywny stosunek do aktywności fizycznej.

Religia/etyka wspiera rozwój wartości, postaw moralnych, szacunku, odpowiedzialności i empatii.

Zajęcia rewalidacyjne wspierają rozwój funkcji poznawczych, komunikacyjnych, ruchowych, sensorycznych, społecznych, w tym zawodowych.

Zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej obejmują działania diagnostyczne, terapeutyczne i wspierające, umożliwiające pełne uczestnictwo ucznia w życiu edukacyjnym i społecznym.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe dotyczące wiedzy i umiejętności

I. Porozumiewanie się

Pytanie wiodące: W jaki sposób skutecznie porozumiewać się z innymi w różnych sytuacjach, aby przekazywać informacje, wyrażać siebie i budować dobre relacje?

Uczeń:

1) porozumiewa się, rozmawia zgodnie z zasadami interakcji społecznej z drugą osobą lub w grupie, dostosowuje się do rozmówcy i tematu rozmowy, podtrzymuje rozmowę;

2) rozmawia z różnymi osobami w różnych sytuacjach w dostępny dla siebie sposób, w tym z pomocą komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC) lub polskiego języka migowego (PJM);

3) dokonuje autoprezentacji, mówi o swoich planach, wyraża emocje i opinie, uzasadnia swoje zdanie, wyjaśnia zachowania oraz motywacje, opowiada o wydarzeniach;

4) przekazuje informacje, formułuje instrukcje, komentuje, żartuje, mówi komplementy, prosi o pomoc, informuje o sytuacjach niebezpiecznych i przekraczających jego granice;

5) używa technologii asystującej w celu wsparcia komunikacji, programów notujących oraz narzędzi komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC) zgodnie z zapotrzebowaniem;

6) używa umiejętności pisania w codziennych sytuacjach, w tym podpisuje się swoim imieniem lub imieniem i nazwiskiem;

7) sporządza notatkę, opracowuje proste teksty użytkowe, także z wykorzystaniem komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC) lub technologii asystującej, posługuje się pismem jako narzędziem komunikacji;

8) odczytuje w różnych sytuacjach życiowych dane oraz proste teksty użytkowe, w tym teksty w języku prostym i teksty łatwe do czytania i zrozumienia (ETR);

9) wypowiada się na temat wysłuchanego tekstu, w tym krótkich tekstów literackich, tekstów piosenek i tekstów użytkowych.

II. Edukacja środowiskowa

Pytanie wiodące: Jak stosować wiedzę o świecie, matematykę i technologie, aby bezpiecznie, samodzielnie i odpowiedzialnie funkcjonować w codziennym życiu oraz dbać o środowisko?

Obszar przyrodniczo-matematyczny

Uczeń:

1) stosuje pojęcia matematyczne, posługuje się nazwami figur geometrycznych, liczy w dostępnym dla siebie zakresie, wykonuje podstawowe działania, w tym z pomocą kalkulatora;

2) wykonuje proste operacje pieniężne, w tym korzystając także z nowoczesnych form płatności;

3) korzysta z narzędzi pomiarowych, w tym miarki, termometru, zegara, wagi, stosuje określenia związane z czasem, korzysta z kalendarza;

4) dba o swoje otoczenie, w tym rośliny i zwierzęta, potrafi reagować na sytuacje ich niszczenia i krzywdzenia;

5) wyjaśnia, w jaki sposób stan środowiska, w tym jakość powietrza i wody oraz zmiana klimatu, wpływa na zdrowie człowieka;

6) realizuje działania na rzecz poprawy stanu środowiska, uczestniczy w działaniach promujących zdrowie;

7) wskazuje i opisuje regiony i miasta Polski istotne z perspektywy swojego miejsca zamieszkania i osobistych doświadczeń;

8) wymienia i opisuje państwa sąsiadujące z Polską oraz inne kraje związane z osobistymi doświadczeniami;

9) stosuje i promuje zachowania proekologiczne, w tym zbieranie i segregowanie odpadów, oszczędzanie energii i wody;

10) identyfikuje i stosuje zasady poszanowania obszarów przyrodniczych;

11) uwzględnia wiedzę o różnorodności przyrody w planowaniu podróży.

Obszar techniki i technologii informacyjno-komunikacyjnej

Uczeń:

1) korzysta z urządzeń cyfrowych w codziennym życiu, obsługuje podstawowe funkcje w telefonie i komputerze, w tym używa aplikacji oraz przeglądarek internetowych;

2) przestrzega zasad higieny cyfrowej i cyberbezpieczeństwa, w tym wskazuje osobę dorosłą, do której może zgłosić niepokojącą sytuację w sieci;

3) odróżnia świat realny od wirtualnego, w tym w grach, reklamach, mediach społecznościowych.

III. Edukacja społeczna

Pytanie wiodące: Jak odpowiedzialnie i samodzielnie funkcjonować wśród ludzi, budować dobre relacje oraz aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym?

Relacje międzyludzkie, w tym rodzinne – osoba dorosła

Uczeń:

1) wymienia pełnione przez siebie role społeczne, opisuje i ćwiczy podstawowe zachowania właściwe dla tych ról, wyjaśnia, że role społeczne mogą się zmieniać;
2) dokonuje wyborów w prostych sytuacjach, rozumie konsekwencje swoich decyzji, akceptuje możliwość popełnienia błędu i uczy się na nim;
3) nawiązuje relacje jak koleżeństwo, przyjaźń, zakochanie, związek;
4) dostrzega, że może tworzyć różne związki, wskazuje, że związek opiera się na współpracy i odpowiedzialności, zauważa że niepełnosprawność może wpływać na codzienne funkcjonowanie w związku, co wymaga dostosowań lub wsparcia;
5) wyjaśnia co znaczy odpowiedzialne rodzicielstwo; wskazuje że rodzicielstwo wymaga gotowości emocjonalnej, współpracy i wsparcia, a w trudnych sytuacjach można korzystać z pomocy specjalistów, instytucji oraz kręgów wsparcia, w tym rodziny, znajomych, sąsiadów;
6) radzi sobie z wyzwaniami związanymi z chorobą osób bliskich, ich śmiercią, przeżywaniem żałoby;
7) identyfikuje i respektuje granice własne i innych osób, rozpoznaje i reaguje na różne przejawy przemocy;
8) rozpoznaje wartości ważne w relacjach międzyludzkich, stara się nimi kierować w dorosłym życiu;
9) rozpoznaje swoje emocje i wyraża je adekwatnie do sytuacji w sposób akceptowalny społecznie w relacjach; wskazuje, w jaki sposób jego zachowanie wpływa na emocje innych osób;

10) identyfikuje się jako obywatel, wskazuje podstawowe prawa i obowiązki wynikające z bycia osobą dorosłą, rozumie konsekwencje nierespektowania ich, wyjaśnia, na czym polega udział w wyborach, i wskazuje, gdzie może uzyskać wsparcie w korzystaniu z prawa wyborczego;

11) współpracuje z innymi osobami w środowisku pracy i w życiu społecznym, rozumie, że ludzie są różnorodni, mogą inaczej wyglądać, mieć odmienne poglądy.

Życie domowe i szkolne

Uczeń:

1) dba o porządek i estetykę otaczającej przestrzeni; przestrzega zasad utrzymywania czystości i wykonuje powierzone obowiązki;

2) zachowuje zasady bezpieczeństwa podczas wykonywania codziennych czynności domowych, w szczególności podczas korzystania ze sprzętów, urządzeń elektrycznych i środków czystości;

3) identyfikuje źródła utrzymania i rozumie konieczność planowania wydatków; dokonuje opłat i prostych wyborów zakupowych;

4) rozróżnia przestrzeń prywatną i wspólną; stosuje zasady dotyczące intymności i prywatności w różnych miejscach;

5) rozpoznaje najbliższe środowisko, wskazuje ważne dla siebie adresy i numery telefonów;

6) angażuje się w życie szkoły, wyjaśnia rolę samorządu uczniowskiego i uczestniczy w jego działaniach.

Życie w dorosłości

Uczeń:

1) wyjaśnia, na czym polegają relacje miłosne między dorosłymi, opisuje różne formy związków, w tym między osobami przeciwnej i tej samej płci, opisuje zasady tworzenia związków i zawierania małżeństwa oraz omawia podstawowe informacje o antykoncepcji, poczęciu, ciąży, porodzie i adopcji;

2) opisuje, na czym polega odpowiedzialne rodzicielstwo, podaje przykłady różnych modeli rodzin oraz różnorodności płciowej, podkreślając szacunek dla każdej osoby i formy życia rodzinnego;

3) rozpoznaje podstawowe organy władzy państwowej, wskazuje związane z nimi osoby i ich zadania, a także opowiada o ważnych wydarzeniach w kraju i za granicą, wyrażając własne opinie;

4) rozpoznaje symbole narodowe, wyjaśnia ich znaczenie i odnosi się do nich z szacunkiem;

5) korzysta z lokalnych instytucji publicznych i punktów usługowych, w tym wspierających osoby z niepełnosprawnościami, opisuje ich funkcje i zasady korzystania;

6) identyfikuje i posługuje się dokumentami potwierdzającymi tożsamość oraz innymi istotnymi dla siebie dokumentami; wskazuje, komu nie udostępnia swoich danych osobowych; potrafi zgłosić zagubienie dokumentu odpowiedniej instytucji;

7) rozpoznaje rodzaje dokumentów; wskazuje dokumenty posiadające okres ważności, wskazuje gdzie i w jaki sposób odnowić dokument lub wyrobić nowy dokument;

8) podpisuje dokument, wyjaśnia znaczenie swojego podpisu oraz wskazuje sytuacje, w których należy zachować ostrożność przy podpisywaniu;

9) korzysta ze środków transportu publicznego, w tym planuje podróż, porusza się po infrastrukturze dworca, dokonuje zakupu biletu;

10) przygotowuje posiłki, korzysta z przepisów, rozpoznaje produkty spożywcze oraz przestrzega zasad higieny i kultury podczas przygotowywania i spożywania posiłków.

IV. Edukacja osobista i zdrowotna

Pytanie wiodące: Jak dbać o siebie, swoje zdrowie i bezpieczeństwo, aby żyć samodzielnie, świadomie i w dobrostanie?

Edukacja osobista

Uczeń:

1) rozpoznaje i opisuje swoje cechy, zainteresowania, mocne strony oraz umiejętności przydatne w życiu codziennym i aktywności zawodowej;

2) rozpoznaje, nazywa i wyraża emocje, potrzeby oraz preferencje własne i innych osób związane z funkcjonowaniem społecznym, sensorycznym i emocjonalnym;

3) wymienia zasady zdrowego stylu życia i stosuje je w codziennych sytuacjach, identyfikuje sposoby odpoczynku, relaksu i spędzania czasu wolnego sprzyjające dobremu samopoczuciu i zdrowiu;

4) wskazuje zachowania ryzykowne i unika ich w codziennym życiu;

5) dba o zdrowie psychiczne i dobrostan, rozpoznaje emocje, napięcie i sygnały przeciążenia, stosuje proste strategie regulacji emocji i radzenia sobie ze stresem, potrafi zgłosić potrzebę pomocy i korzystać ze wsparcia w sytuacjach trudnych;

6) dostrzega swoje możliwości i ograniczenia, w tym wynikające z niepełnosprawności, oraz korzysta ze wsparcia adekwatnie do potrzeb;

7) dba o używane przez siebie wyroby medyczne, w szczególności okulary, aparat ortodontyczny i ortezy, oraz prawidłowo z nich korzysta;

8) podejmuje próby samodzielnego wykonywania zadań, akceptuje popełnianie błędów jako element uczenia się i doskonalenia umiejętności;

9) reaguje na informacje zwrotne oraz współpracuje z innymi z poszanowaniem zasad komunikacji i wzajemnego szacunku;

10) uznaje, że każda bliskość i kontakt fizyczny wymagają zgody obu osób, a zgoda musi być dobrowolna i świadoma;

11) rozpoznaje sytuacje, w których ktoś narusza jego granice, w tym intymne, i potrafi na nie reagować i zgłaszać, wyraża odmowę w sposób jasny i zrozumiały, w każdej sytuacji chroniąc swoje bezpieczeństwo.

Edukacja zdrowotna

Uczeń:

1) dba o higienę osobistą oraz używa odpowiednich środków do utrzymania czystości i estetyki własnego wyglądu;

2) rozpoznaje sygnały płynące z organizmu dotyczące stanu psychofizycznego, komunikuje swoje potrzeby zdrowotne oraz wskazuje sytuacje, w których należy skorzystać z pomocy medycznej lub wsparcia osoby zaufanej;

3) rozpoznaje substancje i zachowania szkodliwe dla zdrowia, tłumaczy ich negatywne skutki, wskazuje sposoby unikania kontaktu z nimi i odmawia ich przyjęcia;

4) dba o zdrowie i bezpieczeństwo własne oraz innych, przestrzega zasad profilaktyki zdrowotnej, w tym wykonuje badania profilaktyczne, przygotowuje się do wizyt lekarskich oraz stosuje się do zaleceń specjalistów;

5) rozpoznaje zmiany zachodzące w okresie dojrzewania i dorosłości oraz rozwija pozytywny obraz własnego ciała;

6) rozumie, że seksualność jest naturalnym elementem rozwoju człowieka, rozpoznaje towarzyszące jej popędy, potrzeby seksualne oraz emocje, rozumie je i wyraża w akceptowalny sposób;

7) rozpoznaje potrzeby żywieniowe, komunikuje swoje preferencje i ograniczenia żywieniowe oraz podejmuje świadome wybory dotyczące odżywiania;

8) organizuje codzienne czynności związane z dbaniem o siebie, planuje podstawowe zakupy oraz racjonalnie gospodaruje posiadanymi środkami płatniczymi;

9) dobiera ubiór do sytuacji, upodobań i wieku, dba o estetykę wyglądu; rozumie, że wygląd wpływa na to, jak odbierają go inni;

10) dba o czystość i porządek w swojej odzieży i obuwiu, korzysta z informacji zamieszczonych na metkach;

11) planuje swój czas wolny, w tym odpoczynek, sen i aktywność fizyczną w trosce o swoje zdrowie psychofizyczne; podejmuje działania wspierające dobre samopoczucie.

Pierwsza pomoc

Uczeń:

1) rozpoznaje sytuacje zagrożenia oraz podejmuje adekwatne działania zwiększające bezpieczeństwo własne i innych, w tym informuje odpowiednie osoby i korzysta z numerów alarmowych;

2) rozpoznaje podstawowe wyposażenie apteczki oraz korzysta z wybranych środków opatrunkowych podczas udzielania pomocy przy drobnych urazach;

3) opisuje znaczenie pierwszej pomocy i jest przygotowany do podjęcia podstawowych działań ratunkowych.

V. Edukacja artystyczna

Pytanie wiodące: Jak poprzez sztukę i twórczość wyrażać siebie, rozwijać swoje zainteresowania oraz uczestniczyć w życiu kulturalnym?

Uczeń:

1) uczestniczy w wydarzeniach kulturalnych w szkole i poza nią, w miejscach publicznych zachowuje się zgodnie z zasadami w nich obowiązującymi;

2) wykonuje prace plastyczne, techniczne według instrukcji, wzoru lub własnego pomysłu z zachowaniem zasad bezpieczeństwa;

3) wykorzystuje działania artystyczne do relaksacji, wyciszenia i redukcji napięcia emocjonalnego;

4) wyraża emocje i rozumienie świata poprzez sztukę, dzieli się swoimi odczuciami jako odbiorca i twórca sztuki;

5) rozwija swoje zainteresowania, angażując się w aktywności teatralne, muzyczne, instrumentalne, wokalne i taneczne;

6) rozpoznaje wybrane dzieła twórców sztuki, dostrzega ich znaczenie dla kultury i dzieli się własną opinią na ich temat.

VI. Wychowanie fizyczne

Pytanie wiodące: Jak aktywność fizyczna pomaga dbać o zdrowie, dobre samopoczucie i bezpiecznie współdziałać z innymi?

Uczeń:

1) realizuje proste układy ruchowe zgodnie z instrukcją;

2) wykonuje ćwiczenia ruchowe, które wymagają równowagi i koordynacji ciała, porusza się w różny sposób;

3) ćwiczy sprawność fizyczną, w tym rozwija siłę i wytrzymałość, uczestniczy w grach oraz zabawach ruchowych, współdziała z innymi, stosuje się do ustalonych reguł;

4) stosuje się do zasad bezpieczeństwa podczas ćwiczeń i zabaw ruchowych, przerywa wysiłek z powodu zmęczenia lub bólu, zgłasza wszelkie niedyspozycje nauczycielowi;

5) dba o prawidłową postawę ciała i prawidłowe wzorce ruchowe;

6) szanuje sprzęt sportowy i dba o porządek po zakończeniu zajęć ruchowych;

7) rozpoznaje i uprawia dostępne dyscypliny sportowe, odróżnia zachowania sportowe od niesportowych;

8) uczestniczy w wydarzeniach sportowych jako kibic albo zawodnik;

9) wykonuje ćwiczenia fizyczne wspierające wyciszenie i radzenie sobie z napięciem;

10) wykorzystuje sprawność ruchową oraz zasady ergonomii i bezpieczeństwa podczas wykonywania czynności.

VII. Przysposobienie do pracy

Pytanie wiodące: Jak przygotować się do podjęcia pracy i odpowiedzialnie wykonywać obowiązki zawodowe zgodnie ze swoimi możliwościami i zainteresowaniami?

Uczeń:

1) uczestniczy w rozpoznawaniu własnych predyspozycji i planowaniu przyszłości zawodowej, uwzględniając swoje możliwości, zainteresowania, stan zdrowia, dostępne formy wsparcia oraz potrzeby lokalnego rynku pracy;

2) opisuje znaczenie pracy w życiu człowieka, rozpoznaje korzyści i trudności związane z podjęciem zatrudnienia;

3) identyfikuje wybrane zawody, stanowiska i czynności zawodowe oraz dostrzega ich znaczenie;

4) aktywnie szuka pracy, wskazuje źródła informacji o pracy oraz instytucje wspierające zatrudnienie i korzysta z ich pomocy;

5) posługuje się komputerem i urządzeniami cyfrowymi w zakresie wyszukiwania informacji oraz wykonywania prostych zadań związanych z pracą;

6) doskonali umiejętności autoprezentacji, przygotowuje się do rozmowy kwalifikacyjnej oraz komunikuje się z pracodawcą;

7) rozpoznaje podstawowe dokumenty związane z zatrudnieniem oraz opisuje ich znaczenie i zastosowanie;

8) wymienia podstawowe prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy, przestrzega zasad obowiązujących w miejscu pracy;

9) organizuje stanowisko pracy, dobiera materiały i narzędzia do wykonywanego zadania oraz utrzymuje porządek na stanowisku pracy;

10) korzysta z prostych instrukcji, symboli i komunikatów stosowanych w środowisku pracy oraz wykonuje zadania zgodnie z otrzymanymi wskazówkami, dokonuje oceny efektów własnej pracy;

11) współpracuje z przełożonymi i współpracownikami, respektując zasady współżycia społecznego oraz okazując szacunek innym osobom;

12) stosuje umiejętności społeczne niezbędne w pracy, w tym współpracę, punktualność, komunikację, samodzielność i odpowiedzialność;

13) rozpoznaje sytuacje problemowe w środowisku pracy oraz wskazuje sposoby ich rozwiązania;

14) wskazuje osobę, do której zwraca się po wyjaśnienia lub pomoc w sytuacji problemowej;

15) uczestniczy w praktykach zawodowych wspomaganych i wykonuje proste czynności zawodowe na terenie szkoły w ramach prac użytkowych;

16) korzysta z dostępnych kursów, szkoleń, warsztatów i innych form aktywizacji zawodowej;

17) wyjaśnia znaczenie odpoczynku, zachowania równowagi między pracą a życiem osobistym oraz dbania o dobrostan psychiczny;

18) przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej oraz bezpiecznego wykonywania czynności zawodowych;

19) rozpoznaje symbole ostrzegawcze, znaki bezpieczeństwa i instrukcje stosowane w miejscu pracy, przestrzeni publicznej oraz na produktach i urządzeniach;

20) korzysta z podstawowych środków ochrony indywidualnej odpowiednio do rodzaju wykonywanych czynności i sytuacji;

21) opisuje organizację miejsca praktyk, role pracowników oraz przestrzega zasad obowiązujących podczas zajęć praktycznych.

Wymagania do wyboru

Kształcenie w szkole specjalnej przysposabiającej do pracy uwzględnia potencjał, możliwości, zainteresowania i potrzeby ucznia, a także zasoby szkoły i środowiska lokalnego. We współpracy z doradcą zawodowym rozpoznaje się mocne strony, predyspozycje, kompetencje i potrzeby wsparcia ucznia, a następnie określa jego indywidualny profil zawodowy. Na podstawie indywidualnego profilu zawodowego ucznia wybiera się co najmniej jeden profil kształcenia.

Profil gospodarstwa domowego i usług porządkowych

Uczeń:

1) stosuje podstawowe środki i sprzęt do utrzymania czystości zgodnie z instrukcją;
2) wykonuje proste czynności porządkowe w pomieszczeniach i otoczeniu;
3) segreguje odpady zgodnie z obowiązującymi zasadami.

Profil gastronomiczny

Uczeń:

1) przygotowuje stanowisko do prac gastronomicznych;
2) wykonuje czynności związane ze wstępną obróbką, przygotowaniem i podawaniem posiłków oraz przechowywaniem żywności i zmywaniem naczyń;
3) rozpoznaje produkty i ich termin przydatności do spożycia;
4) różnicuje przeznaczenie i bezpiecznie używa naczyń i narzędzi kuchennych, sprzętów do ekspozycji i podgrzewania potraw.

Profil administracyjno-biurowy

Uczeń:

1) wyjaśnia przeznaczenie urządzeń biurowych i wykonuje prace z ich wykorzystaniem;
2) posługuje się podstawowym sprzętem biurowym;
3) segreguje, porządkuje i zabezpiecza dokumenty według podanych kryteriów.

Profil ogrodniczo-techniczny

Uczeń:

1) wykonuje czynności sezonowe, w tym związane z pielęgnacją roślin;
2) korzysta z narzędzi ogrodniczych zgodnie z przeznaczeniem i zasadami bezpieczeństwa;
3) wykonuje prace porządkowe i konserwacyjne;
4) dba o estetykę terenów zielonych.

Profil rękodzielniczy i wytwórczości

Uczeń:

1) wykonuje wyroby dekoracyjne i użytkowe;
2) realizuje zamówienia;
3) kompletuje, pakuje i oznacza produkty.

Profil usług społecznych

Uczeń:

1) współuczestniczy w organizacji wydarzeń i działań społecznych;
2) wspiera organizację uroczystości i wydarzeń szkolnych, w tym pomaga w przygotowaniu oraz obsłudze technicznej, zgodnie z poleceniami nauczycieli i z zachowaniem zasad bezpieczeństwa;
3) wykonuje zadania wspierające pracę zespołu;
4) wykonuje proste czynności pomocnicze wspierające pracę osób prowadzących działania opiekuńcze.

Wymagania szczegółowe w zakresie doświadczeń edukacyjnych

W każdym roku nauczyciele wybierają co najmniej dwa doświadczenia edukacyjne do realizacji z uczniami. Działania edukacyjne są dostosowane do indywidualnych zainteresowań, potrzeb, możliwości i tempa pracy uczniów, a ich realizacja przebiega przy odpowiednim poziomie wsparcia nauczycieli.

1) Uczeń robi zakupy, w tym planuje zakup, wybiera produkty i dokonuje płatności.
2) Uczeń uczestniczy w warsztatach z pierwszej pomocy i bezpieczeństwa, podczas których ćwiczy ocenę sytuacji, wzywanie pomocy, korzystanie z apteczki oraz udzielanie pomocy przy drobnych urazach.
3) Uczeń planuje dzień wolny – wybiera aktywności, tworzy prosty plan aktywności i realizuje go.
4) Uczeń uczestniczy w wyjściu do urzędu, biblioteki lub miejsca pracy – obserwuje, zadaje pytania, wykonuje proste zadania, np. wypożyczenie książki.
5) Uczeń przygotowuje prostą autoprezentację, a następnie bierze udział w symulowanej rozmowie kwalifikacyjnej.

Warunki i sposób realizacji

W procesie nauczania uwzględnia się zróżnicowane możliwości i potrzeby uczniów oraz dostosowuje się poziom i charakter wsparcia niezbędnego do osiągania celów edukacyjnych, rozwojowych, społecznych, w tym zawodowych. Dobór wsparcia umożliwia uczniowi możliwie pełne wykorzystanie jego potencjału, rozwijanie niezależności, samodzielności, sprawczości oraz przygotowanie do życia w dorosłości.

W celu zapewnienia spójności i indywidualizacji procesu kształcenia stosuje się trzystopniowy model poziomów wsparcia. Poziom wsparcia określa zakres pomocy niezbędnej uczniowi do możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego uczestnictwa w życiu osobistym, społecznym, w tym zawodowym.

Pierwszy poziom wsparcia dotyczy uczniów funkcjonujących z dużą samodzielnością, którzy w wielu sytuacjach życia codziennego, społecznego, w tym zawodowego podejmują działania niezależnie lub przy niewielkim, czasowym wsparciu. Uczniowie są w stanie komunikować swoje potrzeby i preferencje, dokonywać wyborów, podejmować decyzje, korzystać z prostych instrukcji, organizować własną aktywność oraz wykonywać zadania dostosowane do swoich możliwości. Wsparcie koncentruje się na rozwijaniu samostanowienia, odpowiedzialności, umiejętności planowania, rozwiązywania problemów, podejmowania inicjatywy oraz przygotowaniu do możliwie niezależnego funkcjonowania w środowisku lokalnym i środowisku pracy.

Drugi poziom wsparcia dotyczy uczniów częściowo samodzielnych, którzy aktywnie uczestniczą w życiu osobistym, społecznym, w tym zawodowym, lecz w wykonywaniu niektórych czynności wymagają ukierunkowanego wsparcia. Pomoc może obejmować przypominanie, udzielanie wskazówek, dodatkowe wyjaśnienia, dzielenie zadania na etapy, wsparcie w komunikowaniu się, organizowaniu aktywności, podejmowaniu decyzji oraz wykonywaniu czynności praktycznych i zawodowych. Działania edukacyjne ukierunkowane są na zwiększanie zakresu samodzielności, rozwijanie kompetencji komunikacyjnych i społecznych, umiejętności korzystania z dostępnego wsparcia oraz stopniowe ograniczanie pomocy w tych obszarach, w których uczeń osiąga większą niezależność.

Trzeci poziom wsparcia dotyczy uczniów wymagających systematycznego lub stałego wsparcia w wielu obszarach funkcjonowania. Uczniowie mogą potrzebować bezpośredniej pomocy w wykonywaniu czynności dnia codziennego, komunikowaniu potrzeb i wyborów, organizowaniu aktywności, przemieszczaniu się, budowaniu relacji oraz uczestnictwie w zadaniach praktycznych i zawodowych. Wsparcie powinno umożliwiać uczniowi aktywne uczestnictwo w dostępnych dla niego formach życia społecznego i zawodowego, dokonywanie wyborów, wyrażanie preferencji oraz podejmowanie decyzji w zakresie dostosowanym do jego możliwości. Działania koncentrują się na wzmacnianiu sprawczości, komunikacji, poczucia bezpieczeństwa, samostanowienia, uczestnictwa społecznego oraz rozwijaniu możliwie największej samodzielności z wykorzystaniem odpowiednich form pomocy, technologii asystujących i wsparcia innych osób.

Trzystopniowy model poziomów wsparcia służy planowaniu zindywidualizowanych działań edukacyjnych, wychowawczych, rewalidacyjnych i zawodowych. Nie stanowi trwałego przyporządkowania ucznia do określonego poziomu wsparcia, lecz opisuje aktualny zakres i charakter wsparcia potrzebnego mu do możliwie pełnego uczestnictwa, rozwoju i przygotowania do dorosłości.

Kształcenie uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi organizuje się z uwzględnieniem indywidualnych możliwości i potrzeb rozwojowych, edukacyjnych, komunikacyjnych i zdrowotnych ucznia. Szkoła zapewnia dostępne, bezpieczne i przewidywalne środowisko edukacyjne, odpowiednio wyposażone w pomoce

dydaktyczne, technologie asystujące oraz warunki sprzyjające komunikowaniu się i aktywnemu uczestnictwu ucznia w życiu szkolnym i pozaszkolnym, w tym zawodowym.

Planowanie i realizacja procesu edukacyjnego opierają się na wielospecjalistycznej ocenie poziomu funkcjonowania ucznia (WOPFU) oraz ustaleniach zawartych w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym (IPET). Przy określaniu celów i sposobów pracy uwzględnia się aktualny poziom funkcjonowania ucznia, jego mocne strony, zainteresowania, predyspozycje, preferencje związane z aktywnością społeczną i zawodową, umiejętności komunikacyjne, tempo rozwoju oraz poziom niezbędnego wsparcia. Rozpoznanie potencjału ucznia i barier, jakie napotyka, stanowi podstawę planowania, realizacji i okresowej modyfikacji zindywidualizowanych działań wspierających jego przygotowanie do możliwie niezależnego funkcjonowania w dorosłości, podejmowania aktywności społecznej, w tym zawodowej oraz przechodzenia z edukacji do różnych form aktywności po ukończeniu szkoły.

Na zakończenie edukacji wskazane jest przygotowanie suplementu do świadectwa ukończenia szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy zawierającego informacje ułatwiające zapewnienie ciągłości wsparcia absolwenta po ukończeniu szkoły w szczególności w różnych formach aktywności społecznej, w tym zawodowej. Suplement powinien zawierać opis kluczowych umiejętności społeczno-zawodowych i osobistych ucznia wraz z jego preferencjami i predyspozycjami, a także szczegółowymi informacjami na temat sposobu komunikowania się lub korzystania ze specjalnych środków komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC) oraz informacjami o rodzaju odbytych praktyk, w tym wspomaganych na otwartym rynku pracy.

W organizacji kształcenia wykorzystuje się zróżnicowane poziomy wsparcia, umożliwiające dostosowanie metod, form pracy, pomocy dydaktycznych i zakresu pomocy osób wspierających do indywidualnych potrzeb ucznia. Dopuszcza się elastyczną organizację zajęć, w tym dostosowanie czasu aktywności i odpoczynku oraz udział ucznia w zajęciach innych grup, jeżeli sprzyja to jego rozwojowi. Nauczyciel dobiera zakres i sposób realizacji treści nauczania; może je odpowiednio zawężać lub poszerzać, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb edukacyjnych, możliwości psychofizycznych, zainteresowań i potrzeb rozwojowych ucznia.

Proces nauczania powinien mieć charakter funkcjonalny, sytuacyjny i zintegrowany oraz opierać się na praktycznym działaniu, doświadczeniu i wielozmysłowym poznawaniu

świata. Szczególne znaczenie ma rozwijanie umiejętności adaptacyjnych, osobistych i społecznych, w tym zawodowych niezbędnych do pełnienia ról w dorosłym życiu, w tym podejmowania aktywności zawodowej odpowiedniej do możliwości i preferencji ucznia. Ocenianie osiągnięć ucznia koncentruje się na monitorowaniu indywidualnych postępów i wzmacnianiu sprawczości oraz rozwijaniu gotowości do podejmowania samodzielnych decyzji.

Komunikowanie się stanowi podstawowy warunek uczenia się i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, w tym zawodowym. Szkoła zapewnia uczniowi dostęp do odpowiednich form komunikacji, w tym AAC lub PJM. Dla uczniów o złożonych potrzebach w komunikowaniu się zespół nauczycieli opracowuje i systematycznie rozwija indywidualny system komunikacji.

Przysposobienie do pracy realizuje się w warunkach umożliwiających uczniowi poznawanie różnych aktywności zawodowych, rozwijanie umiejętności praktycznych oraz kształtowanie postaw związanych z odpowiedzialnością, współpracą i organizacją pracy. Szkoła współpracuje ze środowiskiem lokalnym, instytucjami, organizacjami i pracodawcami, umożliwiając uczniom udział w praktycznych działaniach, treningach i praktykach wspomaganych realizowanych w warunkach szkolnych lub pozaszkolnych, w tym w ramach wizyt studyjnych. Organizacja tych działań uwzględnia indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne ucznia wskazane w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego lub wynikające z wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania. Praktyki mogą być realizowane indywidualnie lub w grupie, przy wsparciu nauczyciela pełniącego funkcję trenera pracy. Liczba uczniów pozostających pod opieką jednego nauczyciela w czasie praktyk zależy od rodzaju niepełnosprawności tych uczniów i jest równa liczbie uczniów w odpowiednim oddziale specjalnym.

Działania edukacyjne powinny umożliwiać uczniowi stopniowe odkrywanie własnych predyspozycji oraz planowanie możliwej ścieżki aktywności społecznej, w tym zawodowej. Przygotowanie do pracy nie polega na realizacji jednakowego programu przez wszystkich uczniów, lecz na tworzeniu indywidualnych dróg prowadzących do możliwie największej samodzielności oraz aktywności społecznej, w tym zawodowej.

Warunkiem skuteczności procesu kształcenia jest stała współpraca nauczycieli, specjalistów, rodziny ucznia oraz, w miarę potrzeb, podmiotów wspierających przejście

ucznia do aktywności społecznej, w tym zawodowej. W ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej realizuje się działania związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu, uwzględniające indywidualne możliwości, zainteresowania, preferencje zawodowe oraz potrzeby wsparcia ucznia ukierunkowane na spójne wspieranie jego rozwoju, samodzielności, dobrostanu oraz uczestnictwa w życiu społecznym.

Proponowany ramowy plan nauczania

<table>
<tr><td>Przedmiot</td><td>I</td><td>II</td><td>III</td></tr>
<tr><td>Porozumiewanie się</td><td rowspan="5">12</td><td rowspan="5">12</td><td rowspan="5">11</td></tr>
<tr><td>Edukacja środowiskowa</td></tr>
<tr><td>Edukacja społeczna</td></tr>
<tr><td>Edukacja osobista i zdrowotna</td></tr>
<tr><td>Edukacja artystyczna</td></tr>
<tr><td>Przysposobienie do pracy</td><td>18</td><td>19</td><td>20</td></tr>
<tr><td>Wychowanie fizyczne</td><td>3</td><td>3</td><td>3</td></tr>
<tr><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td>Religia/Etyka</td><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Godziny do dyspozycji dyrektora</td><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Rewalidacyjne</td><td>10</td><td>10</td><td>10</td></tr>
<tr><td>Doradztwo zawodowe</td><td>10 godzin rocznie w pierwszym półroczu</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>PPP</td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>